

Ruinstaden Baalbek

Återutgivning av text från 1884

**En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se**

Ruinstaden Baalbek
– Återutgivning av text från 1884

av Halfdan Kronström

Redaktör: Josef Robertsson

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

Ruinerna i Baalbek är några av de mest imponerande i världen och är numera skyddade som världsarv.

I den här e-boken får du läsa en beskrivning av hur de feniciska och romerska ruinerna skildrades i slutet av 1800-talet.

Ruinerna ligger i Libanon, lite mer än åtta mil nordväst om huvudstaden Beirut. De är fortfarande lika imponerande som i den här skildringen från 1800-talet.

Redan 1984 skyddades Baalbeks ruiner som ett världsarv. Templen här var de största i Romarriket och stenarna som användes vid bygget väger upp till 750 ton. Den jättelika sten som presenteras på bild och som också nämns i texten, väger enligt nya beräkningar hela 1 500 ton och skulle ha blivit den största sten som någonsin förflyttas.

Textens författare kallar sig "Dr Halfdan Kronström". Men det är en pseudonym för bokförläggaren Karl Fredrik Kruhs (1841–1917). Troligen valde han att skriva den här texten anonymt eftersom den gavs ut på det förlag där han själv var chef.

Ruinstaden Baalbek

Den här texten publicerades ursprungligen år 1884 i tidskriften "Undrens värld" med rubriken "En hemlighetsfull stad". Författare till texten är Halfdan Kronström (1841–1917).

Baalbeks tempelruiner kunna med skäl betraktas såsom ett af de märkligaste af alla kända minnesmärken efter förgångna släktens väldighet, praktlystnad och konstsmak. Stadens historia går tillbaka till de aflägsnaste forntiders dunkel och hans tillvaro har under flera århundraden varit så godt som alldeles förgäten. Obegripligt är, att de gamla grekiska och romerska skriftställarne hafva nästan intet att berätta om denna plats, som fordom var så betydande, rik och praktfull. Johannes af Antiokia säger, att Antonius Pius (138—161 e. Kr.) uppförde ett stort tempel, som var ett af världens under, i Heliopolis nära Libanon i Coelesyrien. Heliopolis d. v. s. »solstad» är det grekiska namnet på Baalbek, som förmodas vara hvad profeten Amos benämner »den marken Aven» och troligen var en gammal hufvudort för Baalskulten. Baal eller Bel (i Nordens

hedniska gudaverld representerad af Balder) var de semitiska hedningarnes högste gud eller herre och dyrkades ursprungligen såsom ljusbringare eller solgud d. v. s. sol.

Orientaliske författare, som omtala Baalbek vid tiden för den första arabiska invasionen, beskrifva detsamma såsom en af de härligaste af Syriens städer, hvarest ståtliga palats prunkade med uråldriga minnesmärken samt brunnar och konstfulla prydnader af underbar formrikiedom funnos i öfverflöd. Der bo numera blott några få hundratal menniskor på en »omätlig grusslätt» i en liten by, utgörande, såsom Lamartine säger, »en hop af murverk hundra gånger kullstörtade under oupphörliga krig». På föga afstånd från denna och skild derifrån genom mindre betydande ruiner höjer sig Baalbeks Akropolis, en murad ruinkulle, världens mest pittoreska ruinplats, hvilken uppbär lemningarne af två tempel, nu kallade »Stora templet» och »Soltemplet». Om dessa tempelruiner yttrar J. S. Buckingham, att, enligt hans öfvertygelse, ingenstädes så ypperliga minnesmärken af den forna byggnadskonstens ohärliga fulländning äro att finna. Lamartine, som år 1833 besökte tempelplatsen, såg med undran de på marken öfverallt kringströdda byggnadsspillrorna, marmorportaler med häpnadsväckande dimensioner, rikt skulpterade fönster, nischer och hvalfbågar, stycken af karniser och kapitäl tätt som stoftet under fötterna samt utbrister härom: allt var hemlighet, förvirring, oordning, konstens mästerverk, tidens lemningar, oförklarliga under allt omkring oss. Vi hunno knapt kasta en beundrande blick åt ena

sidan, förrän ett nytt föremål drog honom till den andra . . . Tiden tager med sig sina hemligheter och qvarlemnar blott gåtor för att gäcka den mensklige klokskapen.

En annan modern reseskildrare säger: vi veta så föga om det gamla Baalbek, att det snarare tyckes likna en af städerna i »Tusen och en natt» än en plats för verklig magt, betydelse och konstprakt under århundraden. Måhända är det bäst, att så är och att de ädla ruinerna få sjelfva berätta sin saga. Kan någon historia vara mera intressant, kan något annat dödens minnesmärke göra ett mäktigare intryck?

Baalbek befinner sig vid vägen emellan Sidon och Palmyra i dalen mellan Libanon och Antilibanon, nordvest om Damaskus. Sedt på afstånd då man stiger ned för Antilibanons sista sluttning företer stället ingenting, som gör något storslaget intryck, om man undantager de i berggrunden uthuggna stenbrotten. På den grönskande platsen vid bergets fot ser man sex upprättstående pelare på en fyrkantig murverksmassa bland fallna murar. Men när man står bland de väldiga tempelruinerna, som genom formernas lätthet likna Aténs men stå långt öfver dem genom sin kolossala storlek, och då man förvånad betraktar de nedramlade pelarstyckena vid foten af de sex fristående pelarne, hvilka ännu till nitton meters höjd reser sig i felfria proportioner och majestätisk skönhet, huru omstända blifva då icke betraktarens känslor! Bayard Taylor säger: jag känner ingenting bland den gamla konstens alla lemningar så vackert som dessa sex pelare, med undantag måhända af pelar-

raden i Tebes Memnonium, som dock har mycket smärre proportioner. Från hvarje ståndpunkt och i hvarje belysning synas de lika fullkomliga.

Af »ruinkullens» två tempelruiner utbreder sig det Stora templets qvarlefva öfver en yta af nära 300 meter i öster och vester samt nära hälften så mycket i rigtning norrut och söderut. Det mindre »Soltemplet» eller Jupiterstemplet är vida bättre bibehållet men utgör endast ett litet sjelfständigt bihang i platformens sydvestra hörn. Man har funnit antydt genom en inskrift, att det Stora templet blifvit af Antoninus Pius helgadt åt Solstadens alla gudar, och den mindre helgedomen (Soltemplet) har derföre antagligen varit invigdt åt Jupiter-Baal.

Endast spridda och illa medfarna lemningar återstå af det Stora templet. En i östra änden förlagd portik, hvars pelarfötter qvarstå, utgjorde tempelgång, hvarifrån man inträdde i en sexkantig förgård med pelarprydda kapeller (exedrer). En tredubbel portal ledde från förgården till en betydligt större (135 m. x 113 m.) med kapeller och pelarrader kring väggarna försedd tempelgård, och till dennas vestra sida anslöt sig det egentliga fordom verldsberömda templet, hvaraf endast finnes i behåll sex af peristylens pelare: finpolerade, af blekgul sten huggna kolonner, som i upprät ställning bära spillrorna af den tillhörande arkitraven. Dessa *nitton meter höga* korintiska kolonner äro hopsatta af två eller tre block, som utan hjälp af cement eller murbruk fogats tillhopa så underbart noga, att beröringslinierna icke kunna upptäckas. Femtioåtta dylika kolonner bil-

dade fordom peristylen och qvarligga till en del ännu stympade bland gruset samt i öppningen mellan templets underbyggnad och den omgifvande yttre muren.

Omkring femtio meter i sydöst från de sex kolonnerna reser sig på en särskild underbyggnad Soltemplet, hvars murar jemte delar af peristylen och portiken äro skäligen väl bibehållna. Dess underbaraste del är för närvarande portalen, hvars sidoposter äro väldiga rikt sirade monoliter. Det af tre jettestora kvadrar bildade öfverstyckets mellersta block är lossnadt och hänger fritt ned med större delen af begge sidorna, men ännu i sin förstörelse är denna portal ett konstverk, som med hänsyn till de ytterst fint arbetade detaljerna, vitnande om den sällsyntaste konstkicklighet, sannolikt saknar like och måhända tillika är den väldigaste af alla kända portaler i hela världen.

Det Stora templets peristyl reser sig från en underbyggnad af omkring femton meters höjd öfver den omgifvande marken, och denna undervåning omgifves på norra sidan af en yttre mur af tre meters tjocklek hopsatt af stenar, som hålla 9 ½ meter i längd. Dessa väldiga stenblock äro emellertid små i jämförelse med stenarne i den mur, som utgör tempelgrundens afslutning i vester: traktens invånare hålla före, att djefvulen sjelf varit den byggmästare, som hopfogat muren, och Lamartine förklarar sig benägen att tro, att dess »gigantiska stenar antingen hithvälfts af dessa första människostammar, som alla urgamla traditioner kalla jättar, eller af antediluvianska människor». Af dessa stenar hålla tre stycken, som ligga upplyftade sex meter öfver

markens nivå, hvar för sig omkring tjugu meter i längd och fyra meter i bredd. De andra äro något mindre, men det har uppgifvits, att *alla* blocken äro i medeltal 18 meter långa, 4 meter breda och 4 meter tjocka.

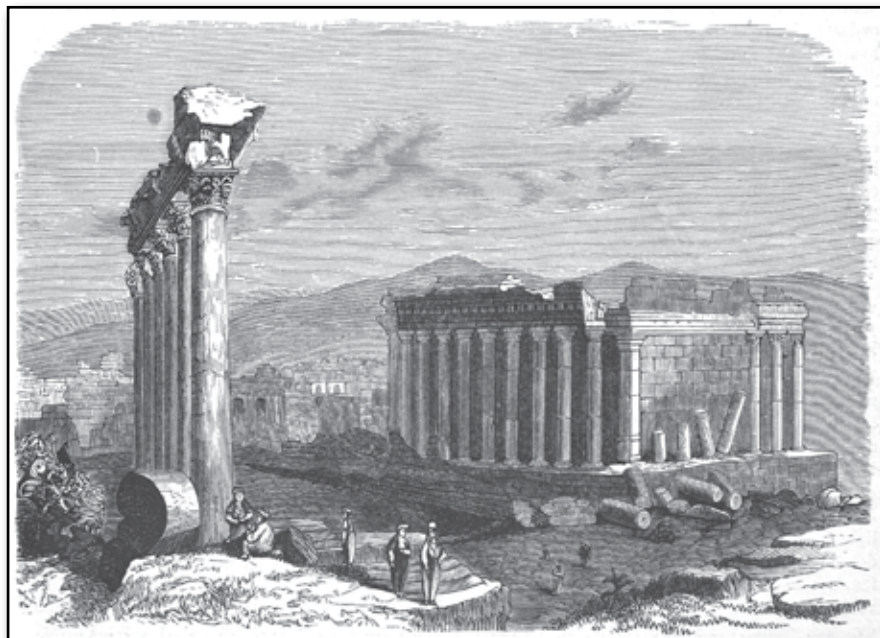
De marmorblock, hvarmed tempelanläggningen uppbygdes, hemtades från de i närheten varande stenbrotten, hvar-est ännu på ett ställe vid vägen till Baalbek en sten qvarligger, som håller 21 meter i längd, omkring 4 meter i bredd och nära 4 ½ meter i höjd. Dess vikt kan följaktligen uppskattas till minst 1,100 tonn och det skulle behöfvas 6,000 människors förenade krafter för att släpa en sådan sten från dess plats.

Byggnadsstenarne i Baalbek äro i sjelfva verket *de största, som någonsin flyttats med människokraft*. Huru de kunnat info-gas så väl på sina platser är ännu i närvarande stund en olöslig gåta. Ett sådant arbete skulle vara en omöjlighet i vår moderna ingenjörstid. Samma svårighet möter oss nog till en del med hänsyn till många af de ofantliga stenarne i andra forntida byggnadsverk, men i det här föreliggande fallet gäckas alla våra gissningar om de mekaniska hjälpmedel, som tilläfventyrs användts. Stenarne äro med osviklig säkerhet passade så tätt intill hvarandra, att knappast den finaste nål kan instickas emellan dem. Vår tids vetenskaper hafva ingenting, som kan förklara detta, anmärker Lamartine, »och man bör ej förvånas, att människorna vid dess åsyn, tagit sin tillflykt till det öfvernaturliga».

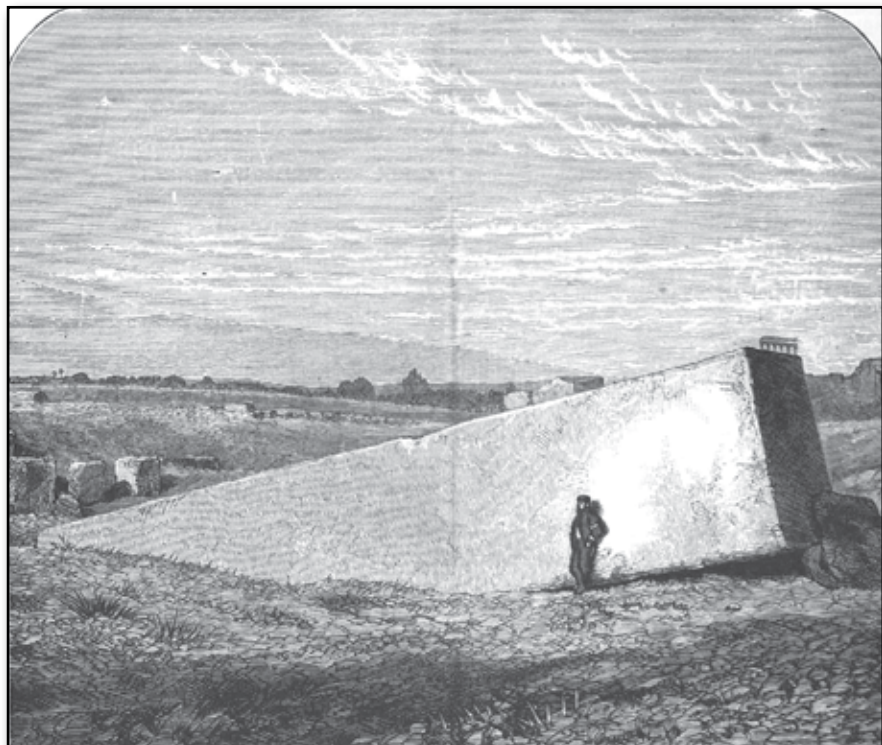
Ett stycke öster om akropolen befinner sig i den nuvarande byn Baalbek ruinen af ett litet korintiskt rundtempel, som är

särdeles vackert och tyckes härstamma från den grekiska konstens bästa dagar. Väggarne och det sköna entablementet äro stympade och sönderfallna och det hela skall troligen inom kort vara blott en grushög bland alla de andra grushögarne.

Baalbek förstördes år 1759 nästan helt och hållet af en jordbäfning, men naturen ensam har icke skuld till förderfvet. Det kristna barbariet påbörjade det förstörelseverk, som sedan fortsattes af araber och turkar. Om kejsar Teodosius den store (379—395) heter det, att han förstörde templet »trilithon» d. v. s. antagligen det efter de tre stora stenarne (trilithon: tre-sten) benämnda stora templet. Sedan araberne år 635 eröfrat Damaskus, föll äfven Baalbek efter långt och tappert motstånd i deras händer, den rika staden blef betydligt utplundrad och råkade derefter småningom allt mera i förfall. Den härliga tempelakropolen förvandlades till fästningsverk. I tolfte århundradet eröfrades och plundrades staden först af emiren Zenghi och sedan af sultanen Saladin; år 1260 sköflades den af Houlagou och mongolerna under Timur fullbordades slutligen förödelsen. Långt före jordbäfningen, som uträttade hvad människokrafter ej förmått, hade den monumentala byggnadsprakten fallit till föga under den orientaliska depotismens tunga händer.

Ruin af Soltemplet och sex kolonner af Stora templet i Baalbeck.

Kolossalt stenblock vid Baalbeck.

Viktiga ord och personer

Antediluviansk.

Gammalt uttryck från latinets "ante" (före) och "diluvium" (översvämning) om sånt som hände före syndafloden. Uttrycket innefattar bland annat fossila rester av djur och människor.

Buckingham, James Silk.

[1786–1855] Brittisk politiker och författare. Bodde under en tid i Indien där han startade tidningen "Calcutta Journal" 1818. Var parlamentsledamot från 1832–1837. Är mest känd för sina många reseböcker från bland annat USA, Europa, Mellanöstern och Asien.

Celesyrien.

Gammal beteckning på området som i dag kallas Bekaa-dalen i Libanon.

Johannes av Antiokia.

[ca 347–407] Ärkebiskop i Konstantinopel som var känd för sin talarkonst. Många av hans texter och predikningar har bevarats. Hette egentligen Johannes Chrysostomos och firas

den 13 september som helgon.

Lamartine, Alphonse de.

[1790–1869] Fransk politiker och författare. Var under en tid både fransk utrikesminister och statschef. Hans mest betydande verk är debutromanen "Méditations poétiques" (1820) som blev startskottet för romantiken.

Pius, Antoninus.

[86–161] Romersk kejsare från 138 tills sin död år 161. Efterträdde sin adoptivfar Hadrianus som kejsare.

Saladin.

[ca 1138–1193] Sultan över Egypten och Syrien från 1174 till sin död 1193. Är mest känd för sin långa kamp mot korsfararna och framför allt för att ha återerövrat Palestina och Jerusalem 1187.

Sidon.

Fenicisk stadsstat som bland annat är känd från bibeln. Staden ligger i södra Libanon och kallas i dag för Sayda eller Saida.

Taylor, James Bayard.

[1825–1878] Amerikansk poet och författare. Tillbringade större delen av sin karriär åt resande och skrev många artikelserier och böcker om bland annat Sverige, Indien, Kina, Egypten och Japan.

Theodosius I.

[346–395] Romersk kejsare från år 379 tills sin död. Föddes i Spanien och gjorde kristendomen till officiell religion i romerska riket. Han förbjöd också andra religioner och stoppade också de olympiska spelen.

Timur.

[1336–1405] Mongolisk/turkisk härskare från 1370 till sin död 1405 över ett rike som omfattade dagens Turkiet, Syrien, Irak, Iran och delar av bland annat Afghanistan, Armenien, Georgien, Pakistan och Indien. Var en brutal härförare som ofta mördade hela städer. Man beräknar att 17 miljoner människor kan ha dödats av hans trupper. Är också känd under namnen Timur Lenk, Emir Timur och Amir Temur.

Zengi.

[ca 1085–1146] Guvernör över Mosul från 1127 och Aleppo från 1128. Erövrade staden Baalbek 1139 och lät döda alla försvarare.

Fler böcker från E-boksforlaget.se

Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.

Ett urval av våra e-böcker

001	"Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"	011	"Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
002	"222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"	012	"Forn tidens perioder" (1892)
003	"99 galna fakta du inte visste om bad"	013	"Skäggets historia" (1893)
004	"Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"	014	"Midvinterns solfest" (1894)
005	"Sølgudens yxa och Tors hammare" (1899)	015	"Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
006	"Svenska djur i folktron" (1898)	016	"Bohusläns bygdeborgar" (1909)
007	"Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"	017	"Bohuslänska hällristningar" (1879)
008	"Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)	018	"Kattens kulturhistoria" (1882)
009	"Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"	019	"Ett besök i Venedig år 1878"
010	"250 galna fakta om fotbolls-VM"	020	"Strandgatan i Visby år 1879"
		021	"Märkliga orter i Sverige" (1883)
		022	"Resa på Dalslands kanal år 1877"
		023	"Nyköpings slott" (1877)
		024	"Djurens sömn" (1889)
		025	"Katten i forntida Egypten" (1889)
		026	"Ett besök i Marstrand år 1882"
		027	"Runlejonet i Venedig" (1871)

028	"Dryckenskapens faror" (1894)	054	"Förbindelse mellan Skandina-
vien och vestra Europa före Kristi
födelse" (1889)
029	"Min resa i Blekinge och Kalmar
år 1854"	055	"Vadstena slott" (1875)
030	"En utflykt på Mälaren år 1871"	056	"Skildring av Island" (1870)
031	"Kelternas historia" (1883)	057	"Husaby kyrka" (1899)
032	"Jack Uppsprättaren – Världens
första bok om seriemördaren Jack
the Ripper" (1889)	058	"Besök på Gripsholms slott år
1895"
033	"Svear och götar under folkvan-
dringstiden" (1905)	059	"Hällristningarna i Järrestad"
(1881)
034	"Ett dygn på månen år 1870"	060	"Ett besök i Rom år 1870"
035	"Blomsterspråket" (1888)	061	"Orkidéernas historia" (1894)
036	"Vikingatidens Lund och Birka"
(1909)	062	"Besök på Helgoland år 1874"
037	"Fynden i Troja" (1878)	063	"Nyaste och tillförlitligaste Dröm-
boken" (1918)
038	"Skildring af Vestergötland år
1882"	064	"1870-talets bästa tips för frisy-
r och utseende"
039	"Kalmar slotts historia" (1880)	065	"Nordens fartyg från hednatiden"
(1872)
040	"Ett besök i Södertälje år 1881"	066	"Guide till Uppsala år 1875"
041	"En färd på Donau år 1882"	067	"Skildring av Blekinge år 1882"
042	"Ringmuren i Visby" (1874)	068	"Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby"
(1877)
043	"Skildring av Värmland år 1882"	069	"Anmärkningar rörande figurteck-
ningar från forntiden" (1842)
044	"Julen på 1870-talet – Skildrin-
gar och illustrationer i svenska
tidskrifter "	070	"Skildring av Bohuslän år 1882"
045	"Om julens härkomst" (1899)	071	"Gripsholms slott" (1877)
046	"Jomsvikingarnas saga" (1888)	072	"Skildring av Dalsland år 1882"
047	"Julen i Skåne på 1820-talet"	073	"Skildring av Närke år 1882"
048	"Fredrikstens fästning och
Karl XII" (1879)	074	"Skildring av Öland år 1882"
049	"Skildring av Göteborg år 1882"	075	"Lyxens historia" (1870)
050	"Skildring av Halland år 1882"	076	"Skildring av Stockholm år 1882"
051	"Skånska fornminnen" (1853)	077	"Sveriges 33 mest sevärda
vikingaplatser"
052	"Norrköpings historia" (1871)	078	"Skildring av Västmanland år
1882"
053	"Ett besök i Waxholm år 1870"		

079	"Skildring av Härjedalen år 1882"	102	"Ölands fornminnen" (1874)
080	"Ett besök i Strängnäs år 1874"	103	"Sigtunas tidiga historia" (1872)
081	"Ett besök i Visby år 1906"	104	"Tors hammare" (1872)
082	"Skildring av Gästrikland år 1882"	105	"Skildring av Dalälven år 1876"
083	"Skildring av Jämtland år 1882"	106	"Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
084	"Gaffelns historia" (1889)	107	"Hällristningarnas ålder" (1869)
085	"Hervars och Hedreks saga" (1888)	108	"Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
086	"Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)	109	"Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
087	"Bohus fästning" (1869)	110	"Sherlock Holmes: Beryllkronan"
088	"En resa på Rhen år 1866"	111	"Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
089	"Skildring av Gotland år 1882"	112	"Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
090	"Falu grufvas historia" (1864)	113	"Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
091	"Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)	114	"Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
092	"Rundtur i södra Frankrike år 1880"	115	"Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
093	"Sveriges hundraser" (1880)	116	"Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
094	"Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)	117	"Sherlock Holmes: Blodbokarna."
095	"Borgholms slottsruin" (1878)	118	"Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet. "
096	"Vårt solsystem" (1878)	119	"Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
097	"Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)	120	"Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
098	"Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)	121	"Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
099	"Ett besök på Djurgården sommaren 1868"	122	"Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
100	"Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.	123	"Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
101	"Skildring av Ångermanland 1882"	124	"Sherlock Holmes: Börmäklarens biträde"

125	"Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"	146	"SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
126	"Sherlock Holmes: Krymplingen"		
127	"Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"	147	"Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
128	"Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"	148	"Sherlock Holmes: En studie i rött"
129	"Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"	149	"Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
130	"Skildring av Södermanland år 1882"	150	"33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"
131	"Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)		
132	"Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)		
133	"Ett besök i Ystad år 1872"		
134	"Petras helgedomar" (1921)		
135	"Ett besök i Boxholm år 1885"		
136	"Resor med luftballong år 1873"		
137	"Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"		
138	"Skildring av Östergötland år 1882"		
139	"Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"		
140	"Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)		
141	"Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"		
142	"Guide till biskötsel" (1885)		
143	"Ett besök i Roms katakomber år 1870"		
144	"Skildring av Riseberga kloster ruiner" (1874)		
145	"Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"		